

120. výročí úmrtí prof. MUDr. Jacoba Fischela

MUDr. Libor Macák, MUDr. Antonín Doněk, MUDr. Emanuel Doněk, MUDr. Jana Doňková

Psychiatrické oddělení Nemocnice Tábor

Autoři seznamují s životopisem třetího ředitele pražského ústavu pro choromyslné prof. MUDr. Jacoba Fischela.

Klíčová slova: pražský ústav pro choromyslné; prof. MUDr. Jacob Fischel

Psychiatr. praxi 2012; 13(3): 138

V červnu roku 2012 uplynulo 120 let od úmrtí jedné z opomíjených významných osobností naší psychiatrie prof. MUDr. Jacoba Fischela.

V malebném městečku Lochovice na Berounsku se hrdě hlásí ke svým rodákům, jako je astronom Martin Horký nebo hudební skladatelé Josef Fiala, František Picka a Gustav Roob. Na třetího ředitele pražského ústavu pro choromyslné, který se zde 19. dubna 1813 narodil v místní německé židovské rodině, bohužel zcela zapomínají. Gymnázium i lékařskou fakultu vystudoval Jacob Fischel v Praze. Po promoci v roce 1841 nastoupil do pražského ústavu pro choromyslné na místo sekundáře prof. MUDr. Riedela. Svého nadřízeného si velmi oblíbil a ten mu natolik důvěřoval, že jej pověřil od roku 1850 řízením celého ústavu. Koncem roku 1851 se uvolnilo místo ředitele odchodem prof. MUDr. Riedela do Vídně. Do výběrového řízení se mimo MUDr. Fischela přihlásil i MUDr. František Köstel, který pak vedl pražský ústav pro choromyslné 17 let. Upřednostnění MUDr. Köstela při tomto konkurzu bylo důvodem rozhodnutí MUDr. Fischela k odchodu z ústavu. Do roku 1869 se pak věnoval pouze své soukromé praxi, která mu vynesla zvučné jméno doma i v cizině. Nuceným penzionováním MUDr. Köstela se opět uvolnilo místo ředitele pražského ústavu. Již podruhé MUDr. Fischel prozatímně vedl ústav až do výpsání výběrového řízení v roce 1871. Tentokrát se konkurzu zúčastnil současně s MUDr. Kutilem. Z výběrového řízení vyšel vítězně MUDr. Fischel. Roku 1873 byl jmenován profesorem psychiatrie. Pražský ústav vedl jako ředitel nepřetržitě 14 let. Během tohoto období se musel potýkat s řadou obtíží, včetně neshod s prof. MUDr. Klebsem ohledně péče o pacienty. Prof. MUDr. Fischel byl posledním ředitelem německé národnosti,

po jeho odchodu roku 1885 pražský ústav pro choromyslné již vedli jen čeští psychiatri.

Prof. MUDr. Fischel se ukázal jako organizačně i vědecky zdatný. Významně přispěl k dalšímu rozšíření pražského ústavu. Doporučil totiž Českému zemskému výboru změnit tzv. Starou porodnici u sv. Apolináře na jeho další pobočku se 300 lůžky pro nemocné. Návrh byl realizován v roce 1875 a kapacita pražského ústavu pro choromyslné dosáhla svého vrcholu s téměř 800 lůžky. Prof. MUDr. Fischel byl přesvědčen, že pro budoucí rozmach psychiatrie v Čechách je nutné, aby všechny další ústavy byly již budovány mimo hlavní město Prahu. Jeho prvním činem bylo v roce 1869 dokončení adaptace bývalého piaristického kláštera v Kosmonosích, započaté již MUDr. Köstelem. Na místo prvního primáře této pobočky doporučil MUDr. Kutila. Svým vlivem a důslednou argumentací přesvědčil zemský sněm království Českého, aby odsouhlasil vybudování nového ústavu pro choromyslné v Dobřanech u Plzně s lůžkovou kapacitou 600 míst.

Prof. MUDr. Fischel se v období převratných objevů v anatomii a neurologii rozhodl plně věnovat ústavnictví. Tato oblast psychiatrie však byla téměř na okraji zájmu odborné veřejnosti. Snad právě proto nedosáhl věhlasu svého učitele prof. MUDr. Riedela. Byl však uznávaný pedagog a jeho přednášky se těšily veliké oblibě. Mezi žáky prof. MUDr. Fischela patřili např. MUDr. Arnold Pick nebo MUDr. Benjamin Čumpelík. V porovnání s jinými významnými osobnostmi psychiatrie té doby nebyl prof. MUDr. Fischel publikačně příliš činný. V období před habilitací pravidelně přispíval do německého lékařského časopisu „Prager Vierteljahrschrift“. Jeho přednášky byly velmi oblíbené. V roce 1853 publikoval svou

Obrázek 1. Prof. MUDr. Jakub Fischel

jedinou větší monografii „Prager Irrenanstalt und ihr Wirken“, ve které mimo jiné vyzvedl práci prof. MUDr. Riedela.

Přestože je často kritizován za autokratický způsob vedení a až přehnanou vztahovachnost, mezi lékaři se těšil velké vážnosti a úctě. Při odchodu do penze dostal Nejvyšší uznání za vzorné vedení ústavu. Prof. MUDr. Jacob Fischel zemřel po krátké chorobě ve věku 79 let v Praze dne 5. června 1892.

MUDr. Antonín Doněk

PSO NT

Kpt. Jaroše 2 000, 390 03 Tábor
adonek@centrum.cz

